

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2022

Jakub Šťastný

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Rozhlasová reportáž: Práce vinaře v šatovské oblasti

Bakalářská práce

Autor práce: Jakub Šťastný

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 28. 4. 2022

Jakub Šťastný

Bibliografický záznam

ŠŤASTNÝ, Jakub. Práce vinaře v šatovské oblasti. Praha, 2022. 20 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rozsah práce: 23 796 znaků včetně mezer

Abstrakt

Hlavním cílem této praktické bakalářské práce je představit a přiblížit posluchači život a práci vinaře na jižní Moravě, konkrétně v šatovské oblasti (Znojmo). Zejména pak při podzimním období vinobraní, které je skutečným začátkem několikaměsíčního procesu výroby vína. Práce sestává ze dvou částí; praktické a teoretické.

Cílem praktické části je posluchači přiblížit a popsat procesy spojené s počátkem výroby vína, atmosféru vinobraní a přítomné osoby.

Výsledkem je reportáž, využitelná v rozhlasovém vysílání.

Teoretická část je zaměřena předně na rozhlasovou reportáž a její specifika; dále také na podobnosti s reportáží nejbližšími rozhlasovými žánry a komparaci těchto žánrů s cílem je v jejich nuancích vzájemně odlišit.

Abstract

The main goal of this practical bachelor's thesis is to introduce to the listener the life and work of a winegrower, specifically a winegrower from southern Moravia (Znojmo). Especially during the harvest in autumn, which marks the real beginning of a months-long process of making wine. This thesis consists of two parts; practical and theoretical.

The goal of the practical part of this thesis is introducing and describing the processes of the beginning of the wine production, the overall atmosphere, and the people present.

The outcome is a reportage, useable in a radio broadcast.

The theoretical part is focused mostly on the radio reportage and its specifics, then on its similarities with the closest broadcast genres and on comparing them, to distinguish them from one another in their nuances.

Klíčová slova

víno, pěstování vína, jižní Morava, vinobraní, reportáž, rozhlas

Keywords

wine, winegrowing, southern Moravia, wine harvest, reportage, radio

Title

The work of a winegrower in the Šatov area

Poděkování

Rád bych poděkoval oběma svým rodičům a svému nejlepšímu příteli Martinovi Tučkovi za jejich nekonečnou podporu. Také Janě a Pavlovi Rejtovým za jejich trpělivost, ochotu a lásku k vinohradnictví, kterou mi ve velkém předali. V neposlední řadě také kolegyni Valerii Štylerové za namluvení ohlášení a odhlášení. Poslední dík patří vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karolovi Lovašovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky, konstruktivní vedení a za jeho snahu posunout mé schopnosti o úroveň výš.

Obsah

Úvod	1
1 Rozhlas a rozhlasová reportáž.....	2
1.1 Rozhlas	2
1.2 Rozhlasová reportáž	3
1.3 Komparace rozhlasové reportáže s vybranými rozhlasovými žánry	5
2 Vymezení vlastního tématu rozhlasové reportáže a procesu její tvorby	7
2.1 Téma a obsah reportáže.....	7
2.2 Postup práce na rozhlasové reportáži.....	9
3 Autorská reflexe praktické části	11
Závěr.....	12
Summary	13
Použité zdroje.....	14
Teze bakalářské práce	16
Seznam příloh.....	19

Úvod

Tato bakalářská práce vznikla protnutím několika zásadních aspektů mého života. Prvním je samozřejmě studium žurnalistiky, konkrétně rozhlasové specializace, kterou je jednou z mých nejoblíbenějších žurnalistických disciplín. Výběr tématu byl komplikovanější, byl jsem však pevně rozhodnut vybrat něco charakteristického mé osobě. Tím se stalo víno, přičemž fascinující složkou jeho existence, kterou jsem se rozhodl popsat a prostřednictvím této práce v detailu přiblížit, byl proces jeho vzniku a výroby v malém vinařství na jižní Moravě. Vinařství jako obor existuje již staletí a je více než zajímavé být jeho součástí, byť ne jako vinař samotný.

Slovy Mgr. Martina Markela, Ph.D., historika, akademika a vinohradníka, víno není alkohol, víno je kultura a životní styl. Životy vinohradníků a vinařů v moravské oblasti jsou toho důkazem. Urbanizovaná společnost sídlící ve městech totiž jen málokdy tuší, jaké množství náročných práce se za decilitrem alkoholického nápoje na jejich stole skrývá. Proto jsem se rozhodl vytvořit praktickou část bakalářské práce ve formě rozhlasové reportáže.

V teoretické části se pokusím přiblížit rozhlas a předně mnou vybraný žánr, rozhlasovou reportáž. Ta je ze své podstaty žánrem obšírným, zahrnujícím mnoho postupů vlastních dalším rozhlasovým žánrům – z toho důvodu bych ji chtěl poté přímo porovnat s nejbližšími z nich z hlediska obsahu i formy.

Během pořizování materiálu pro praktickou část jsem narážel na opakující se dilema; příležitost k nahrávání počátků výroby vína jsem měl za rok pouze jednu, a to právě při vinobraní. Zároveň Rejtovi, vinaři, kteří se stali mými hostiteli a respondenty, počítali s mou účastí na práci a já neměl v úmyslu svůj podíl na ní jakkoliv snížit. Každý den jsem se tak potýkal s rozhodováním se, zda nahrávat nebo pracovat, neboť kombinovat obojí bylo téměř vyloučené.

Nakonec se mi povedlo obě činnosti vyvážit. Díky tomu jsem nejen pořídil materiály pro tvorbu praktické části bakalářské práce, ale také se budu moci pyšnit lahvemi vína, které vznikly z velké části díky mé práci.

1 Rozhlas a rozhlasová reportáž

1.1 Rozhlas

Rozhlas (rádio) je médiem s více než stoletou tradicí. Využívá akusticko-auditivního principu a šíří „*pořady slovesné, hudební a smíšené, zpravodajské, publicistické, vzdělávací, umělecké a zábavné pro masové auditorium i specifické skupiny posluchačů.*“¹ Z pohledu širšího pak jde o instituci veřejnoprávní (v takovém případě je klasifikován jako médium veřejné služby²) nebo soukromou. V pojetí soukromých či komerčních stanic má převahu především hudební obsah.

Z technologického hlediska je třeba zachycený akustický signál (cca 30 Hz – 15 kHz) přemodulovat do vyšších kmitočtů, takzvaných nosných vln, aby jej bylo možno vysílat a přijímat anténami. V současné době se pro rozhlasové vysílání používají takzvané velmi krátké (nosné) vlny, které vyžadují nižší vysílací a přijímací výkony, za což platí nižším dosahem signálu. Tento princip se označuje jako FM (frequency modulation, modulace kmitočtu), dříve používané delší nosné vlny jsou označovány zkratkou AM (amplitude modulation, modulace rozkmitu).³ V současné době se do popředí dostává technologie DAB/DAB+ (Digital Audio Broadcasting), která má potenciál nahradit relativně starou FM.

Rozhlas za dobu své existence prošel řadou proměn jak v technologické, tak v obsahové rovině. Stejně jako v mnoha dalších oborech, téměř skokové změny přineslo posledních několik desetiletí společně s rozvojem internetu a přidružených technologií a postupů. „*Máme teď na mysli reflexi současné auditivní tvorby, která se již naprosto nedá zahrnout pod zastřešující instituci a vysílací médium rozhlasu. Probíhá v nejširší skupině auditivních projevů spojených s mohutným rozvojem internetu a technologií webu 2.0. Také úzce souvisí s rozvojem mobilních technologií a se skutečností, že ve světě v mnohem větší míře než u nás lidé poslouchají rozhlas hlavně v různých typech mobilních*

¹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 181 s. ISBN 978-80-7277-266-7.

² Srov. tamtéž

³ Srov. Frekvenční modulace [online]. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: https://physics.mff.cuni.cz/kfpp/skripta/elektronika/kap5/5_2.html

*přehrávačů (telefon, autorádio, osobní počítače). Onen zmiňovaný prostor byl v celosvětovém měřítku zabydlen nesmírně rychle a s nevidanou razancí. Radikální změně programových i vysílacích zvyklostí i dosud jen přibližně popsaná proměna uživatelských návyků. Ano, skutečně začneme v horizontu několika let uvažovat nikoli o posluchači, ale spíše o uživateli moderních technologií, jejichž součástí je mimo jiné i rádio.*⁴

Publicista Jiří Vejvoda si ve své knize *Co vysílá svět* pokládá poměrně zásadní, byť téměř řečnickou, otázku, zda by měl rozhlas „pouze“ vysílat. A ačkoliv se odpověď může zdát více než jasná, neboť jde doslova o popis jeho činnosti, v širším měřítku jde o značné zjednodušení.⁵ „*Vějíř rozhlasových činností totiž nevyplývá jen ze zákona, který médiu veřejné služby umožňuje činnost a ukládá zadání. Je též výsledkem nepsané dohody mezi rozhlasem a společností, mezi vysílatelem a povahou konkrétní civilizace.*“⁶

1.2 Rozhlasová reportáž

Rozhlasová reportáž bývá chápána dvěma způsoby, jako metoda rozhlasové žurnalistické tvorby, nebo jako žánr sám o sobě, balancující mezi žurnalistikou a publicistikou. V druhém z pojetí je žánrem, jehož základním prvkem je autenticita. Ve smyslu principu „*hic et nunc*“ – „*tady a teď*“ předkládá posluchači dění v bezprostřední formě, kdy zvukový obraz tvoří sama událost, prostředí a účastníci, ale také reportérův subjektivní popis či vypravování. Informativnost je u ní žádoucí, reportáž může obsahovat určitou úroveň popisnosti, stejně jako dějovost. Kompozice je klíčová, a k jejímu dosažení je možno (až záhodno) použít střihu či montáže. V optimálním případě reportáž zprostředkuje posluchači výsledný vjem tak, aby se cítil, jako by na místě jejího vzniku osobně byl a události zažíval. Reportér nabízí posluchači určitou spoluúčast na zachycovaném dění.⁷⁸

⁴ HANÁČKOVÁ, Andrea a Jan HALADA. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. 3., rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 8 s. ISBN 978-80-244-4934-0.

⁵ Srov. VEJVODA, Jiří a Jan HALADA. *Co vysílá svět*. 3., rozš. vyd. V Praze: Radioservis, 2015, 68 s. ISBN 978-80-87530-49-8.

⁶ *tamtéž*

⁷ Srov. OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 176 s. ISBN 978-80-7277-266-7.

⁸ Srov. MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999, 25 s.

Rozhlasová reportáž si dále v průběhu své existence vyvinula několik variant. Podle Maršíkova v jeho *Výběrového slovníčku termínů slovesné rozhlasové tvorby*:

„Ve vývoji rozhlasové reportáže se vyčlenilo několik typů:

- a) *komplexní (ucelená) reportáž – zpravidla pokrývá časově a dějově ohraničenou událost (např. sportovní utkání),*
- b) *reportážní zkratka – sestřih nejpodstatnějších úseků ucelené reportáže (v nejzákladnější podobě reportážní zpráva),*
- c) *reportážní vstupy – dílčí pohledy na průběh události, umožňující zachytit v různých časových intervalech její vývoj a okamžitý stav,*
- d) *koncipovaná reportáž – využívá autentický reportážní materiál podle uměleckého nebo publicistického záměru (blíží se pásmu),*
- e) *reportážní rozhovor – typ publicistického rozhovoru, v němž je dialog doplněn zvukovým obrazem události, jenž nezastupitelně dokresluje výpověď dotazované osoby,*
- f) *tzv. hraná (rekonstruovaná) reportáž – fiktivní útvar, připravený ve studiu ve stylizovaném zvukovém prostředí (uplatňuje se občas v pořadech s didaktickým zaměřením).“⁹*

Maršík je toho názoru, že základem reportáže je téma. Pokud je téma dostatečně nosné, reportáž by se neměla příliš upínat k normám a spíše se držet základních hodnot, které jsou pro ni příznačné, především autenticity.

Největší zdánlivý paradox tvorby reportáže tkví ve volbě vyjadřovacích prostředků reportéra. Zatímco na straně jedné je třeba použít jazyk jednodušší, aby nedocházelo k přehlčení posluchače a odvádění jeho pozornosti od tématu reportáže, na straně druhé právě košatější jazyk s prozaickými prvky je tím, co posluchače upoutá. Jednou z hlavních úloh reportéra je tak nalézt optimální rovnováhu mezi těmito přístupy.¹⁰

⁹ MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999, 25 s.

¹⁰ Srov. tamtéž, 24-25 s.

1.3 Komparace rozhlasové reportáže s vybranými rozhlasovými žánry

Z prozatím uvedených informací o rozhlasové reportáži nepřímo vyplývá, že není zcela jednoduché ji klasifikovat jako jeden žánr. I jednotlivé její typy podléhají značným podobnostem s ostatními žánry rozhlasové tvorby, a to jak žurnalistické, tak publicistické. Nelze si nevšimnout poměrně výrazné podobnosti s rozhlasovým dokumentem, feature nebo pásmem, a proto se dají tyto žánry komparovat spíše v nuancích.

Kupříkladu s rozhlasovou feature se zdá reportáž téměř shodná. Nicméně zatímco standardní reportáž by se měla snažit o pojetí události jako celku, feature má mít za úkol událost přiblížit samotnou událost, ale následně také její možné následky.¹¹

Pásmo je chápáno podobným způsobem jako reportáž v tom smyslu, že může jít o samostatný žánr, stejně jako metodu tvorby v rozhlasovém prostředí. Pásmo již svým názvem naznačuje, že jde o relativně pružný, polymorfni žánr. Obsahuje často prvky nejen žurnalistické, ale také umělecké. Vzniká nejčastěji spojením množství menších, více či méně souvisejících částí v jeden celek. Příkladem může být dokumentární pásmo, které sestává například z několika výpovědí k jednomu tématu, čímž docílí minimálního ovlivnění posluchače, který je tak nucen si vytvořit názor k problematice sám.¹²

Hlavním rozdílem mezi reportáží a dokumentem v rozhlasu se zdá míra či způsob zapojení autora. Zatímco při reportáži by měly být žádoucí i vjemově subjektivní příspěvek autora, v případě dokumentu by se měla subjektivní složka projevit spíše v jeho pojetí tématu, výběru materiálů a jejich zpracování.¹³

V mém osobním chápání bych rád pojal rozhlasovou reportáž téměř jako zastřešující žánr pro ostatní zmíněné. Není to však zcela možné, protože fakticky se reportáž s ostatními žurnalisticko-publicistickými formami spíše překrývají ve svých užitých prostředcích. Oproti například audiovizuálním médiím je znát, že rozhlas ve svém akusticko-auditivním principu nemá k dispozici tolik prostředků. Audiovizuální média poskytují vjemy pro více smyslů, rozhlasu musí postačit posluchačův sluch. Především proto je

¹¹ Srov. OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 70 s. ISBN 978-80-7277-266-7.

¹² Srov. MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999, 19 s.

¹³ Srov. OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 57 s. ISBN 978-80-7277-266-7.

jádrem každé rozhlasové disciplíny práce s hlasem, jazykovými prostředky a střihy, v širším měřítku také ruchy nebo hudbou.

Jistou výjimkou ze schématu zavedených a lety prověřených rozhlasových žánrů je rozhlasový podcast. Podle Motala se tento termín začal dostávat do povědomí veřejnosti kolem roku 2006, stejně jako termíny stream a on demand.¹⁴ Všechny tři spojuje to, že jejich existenci umožnil vývoj internetu. Název podcast se vyvinul ze spojení slov iPod (jako nejznámější zástupce MP3 přehrávačů své doby) a broadcast, tedy vysílání.¹⁵ Některá MP3 zařízení umožňovala audioobsah ve formě podcastů z internetu stahovat automaticky, jiná pouze manuálně – v obou případech šlo o obsah v audioformátu (nejčastěji, ale ne pouze v MP3), vydávaný seriálně. Automatický sběr epizod podcastů přitom probíhá pomocí programů, které hlídají zdroje RSS (RDF Site Summary nebo Really Simple Syndication).¹⁶ Tvorba podcastu není z hlediska formy složitá, v dnešní době má počítač se zabudovaným mikrofonom k dispozici téměř každý (byť integrovaný mikrofon v prostoru nasyceném kvalitními podcasty nemůže obstát).¹⁷ Zároveň podcasting umožňuje tvorbu a šíření obsahu „obyčejným“ lidem na jakákoliv témata a neovlivněné faktory, jako je například pevně určená délka. Jako v jiných odvětvích se tak někteří z konzumentů mediálního obsahu stali také jeho tvůrci či spolutvůrci.

Český rozhlas se připojil k trendu podcastingu zavčasu, již v roce 2005.¹⁸ Od té doby, kdy byla většina obsahu překlápením dřívějšího vysílání, se repertoár podcastů Českého rozhlasu značně rozrostl, proto můžeme hovořit o rozhlasovém podcastu. A ten je a současně není svébytným žánrem, svým způsobem je současně žánrem i formou. Volnost tématu i dalších atributů z něj dělá jakýsi univerzální formát, mohou tak vzniknout různá spojení jako reportážní nebo dokumentární podcast, které mají specifika podcastu a některé ze znaků žánrů, které jsou obsahem daného podcastu.

¹⁴ Srov. MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 104 s. ISBN 978-80-210-5826-2.

¹⁵ Srov. BERRY, Richard. Will the iPod Kill the Radio Star? Profiling Podcast as Radio. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 2006, 12(2), 143-144 s. ISSN 1354-8565. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354856506066522>

¹⁶ Srov. ZANDL, Patrick. Podcast – revoluce v internetovém vysílání. In: Lupa.cz [online]. 15. 3. 2005. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/podcast-revoluce-v-internetovem-vysilani/>

¹⁷ Srov. BERRY, Richard. Part of the establishment: Reflecting on 10 years of podcasting as an audio medium. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 2016, 22(6), 662 s. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354856516632105>

¹⁸ Srov. *Nová služba webu – podcast*. In: *radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. 31. 7. 2005. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/nova-sluzba-webu-podcast-6295875>

2 Vymezení vlastního tématu rozhlasové reportáže a procesu její tvorby

2.1 Téma a obsah reportáže

Tématem praktické části této bakalářské práce je, jak již bylo zmíněno v úvodu, proces výroby vína (především) během vinobraní. Cílem bylo vytvořit komplexní reportáž, předkládající posluchači autentický vjem z jednoho podzimního dne stráveného prací v malém rodinném jihomoravském vinařství. Reportáž měla dosáhnout úrovně, díky které by bylo možno ji odvysílat i například v Českém rozhlase. Velký důraz byl kladen především na autenticitu všech částí reportáže.

S výjimkou pěstování, které probíhá dlouhé roky před možností hrozny sklízet, jsem se snažil věrně zachytit práci a postup, jakým se z hroznů stane vinný mošt. Nebylo přitom možno zachytit poslední fázi procesu, kdy vinař vyrobí z moštu vinný nápoj, neboť ta probíhá přibližně sedm měsíců po sklizni.

Reportáži předchází „studiové“ ohlášení a výstřižek z rozhovoru s doktorem Mgr. Martinem Markelem, Ph.D. Ona samotná začíná mým příjezdem k Rejtovým, páru vinařů sídlícím v Šatově, více poblíž Znojma a také hranic s Rakouskem. Představuji Janu Rejtovou, která mne uvádí do dění, které bude následovat.

Vypravování pokračuji přejezdem do vinohradu a jeho popisem. V procesu stříhání stonků a vkládání hroznů do plastových bedýnek se ptám Rejtových na detaily; Pavla Rejty na to, zda rozezná jednotlivé odrůdy podle jejich vzhledu a Jany Rejtové na to, co je zdrojem dominantního zvuku v pozadí.

Následuji pěší přesun mezi jednotlivými vinicemi, během kterého vysvětluji jeho důvod. Po něm se během sklizení ptám svých spolupracovníků Martina a Petra, z jakého důvodu tráví podzimní týden prací na vinici.

Po dopoledním sklizení popisuji oběd a plán další činnosti. Místo odpočinku, který si dopřejí ostatní, se i se spolupracovníkem Martinem vydávám do nedaleké obce Jaroslavice právě za Mgr. Martinem Markelem, Ph.D., zástupcem jedenácté generace vinařů a vinohradníků ve své rodině a také akademikem a historikem.

Doktora Markela se ptám na historii vinařství a vinohradnictví v Čechách a na Moravě. Ptám se jej mimo jiné také na technologii lisování hroznů.

Namísto zvuků vozidla, kterým jsme se vraceli k Rejtvým, jsem zvolil hudební předěl, konkrétně část písně Sbohem galánečko od skupiny Fleret.

Po našem návratu práce pokračují a já popisuji zařízení, která používáme, a jejich účel. Nejdříve odstopkovač, s jehož pomocí jsme z hroznů oddělili stopky a do velké kádi vehnali „pomleté“ hrozno se slupkami, takzvaný rmut. Na Pavlovo pozvání ochutnávám šťávu preceděnou ze rmutu a líčím dojmy z ní. Poté zpovídám spolupracovníka Petra ohledně lisu, principu jeho fungování a ptám se na důvod, proč je právě on tím člověkem, který se o lis stará.

Zatímco spolupracovník Martin uklízí dvorek, použité přístroje a nádoby pokryté šťávou z hroznů pomocí vysokotlakého čističe, já popisuji jeho činnost, jejíž nutnost vyzdvihuji přiblížením stavu, v jakém dvorek všechny předchozí činnosti zanechaly.

Jana Rejtová mezitím připravila k večeři pro všechny pracovníky žemlovku, kterou hodnotím velice pozitivně. Poté připravuji posluchače na „degustaci“. Mezi večeří a závěrečné posezení nad sklenkou s Rejtvými a ostatními spolupracovníky jsem zvolil další hudební předěl, tentokrát část písně Pijácká od skupiny Čechomor.

Během posezení a ochutnávání se Pavla dotazuji na jeho dojmy z nalitého vína a další osud vinného moštu, který jsme po celém pracovním dni získali. Pavel popisuje proces až ke vzniku alkoholického nápoje. Poté se ujišťuji, kdy si mohu přijet na ochutnávku vína, na kterém jsem se podílel. Nakonec Pavlovi děkuji.

Závěrem se loučím pozváním posluchačů na aktivní podzimní dovolenou v některém z mnoha moravských vinařství. Následuje „studiové“ odhlášení.

2.2 Postup práce na rozhlasové reportáži

Možnost získávání materiálu byla časově omezena – mohlo k němu dojít pouze během onoho týdne vinobraní, neboť celá událost se opakuje pouze jednou ročně. Z tohoto týdne jsem se o získávání materiálu pokoušel hned několikrát, aby bylo možno při postprodukcí vybrat co možná nejkvalitnější nebo nejpovednější nahrávky. Šlo o správné rozhodnutí, protože navzdory ochrannému prostředku na mikrofonech profesionálního diktafonu jsem podcenil efekt, jaký může mít poryv větru mezi řádky vinné révy. Následně jsem k diktafonu začal vždy připojovat sluchátko pro odposlech, pro okamžitou zpětnou vazbu v oblastech hlasitosti nahrávky, znehodnocení větrem a ruchů na pozadí.

Po celou dobu získávání materiálu jsem se snažil držet několika jednoduchých zásad získaných při studiu. První z nich, kterou považuji za nejdůležitější, je zásada nenahrávat „naprázdno“. Úzus zapínání nahrávání před událostí, kterou je třeba zachytit, a vypínání nahrávání po jejím skončení totiž značně zjednodušuje postprodukcí; není třeba se orientovat v hodiny dlouhých záznamech, ale pouze úsecích trvajících několik minut. Jedinou výjimkou byla návštěva a rozhovor s Mgr. Martinem Markelem, Ph.D., který nemohl proběhnout na více pokusů a vzhledem k Markelovu „profesorskému“ způsobu vyjadřování a množství diskutovaných myšlenek trval bezmála hodinu. V tomto případě byl však čas strávený stříhem vykoupen faktem, že značná část tohoto záznamu byla znehodnocena náhlými poryvy větru na venkovní terase, kde rozhovor probíhal. Další zásadou, kterou jsem se snažil dodržovat, bylo hovořit a nahrávat respondenty s pokud možno co největším množstvím autentických ruchů na pozadí. Ne vždy to bylo možné, proto jsem pořídil také několik minut nahrávek ruchů samotných, použitelných opět v postprodukcí k dosažení většího pocitu autenticity.

Výběr respondentů pro rozhovorové části reportáže byl víceméně omezen lidmi, kteří mě během vinobraní obklopovali. Před začátkem práce bylo jasné, že hlavními respondenty budou manželé Rejtovi. Moji spolupracovníci i doktor Markel se respondenty stali až po mírné úpravě scénáře. Ten jsem měl již před příjezdem připraven, byl však spíše bodový s prostorem pro úpravy a změny na základě vývoje situace, jakým bylo například získání kontaktních informací doktora Markela. Scénář je ale vitální složkou přípravy rozhlasové reportáže nejen takového rozsahu.

Střih a postprodukce byly tedy především díky dříve zmíněným dodržovaným zásadám a použití profesionálního diktafonu značně usnadněny, a největší množství času tak přirozeně zabralo třídění, čištění a chronologické řazení jednotlivých záznamů. Celková doba zpracování záznamů do konečné podoby se dá zaokrouhlit na 9 hodin čistého času.

3 Autorská reflexe praktické části

V rámci práce došlo k několika relativně malým odchylkám od teze. První z nich je fakt, že jsem některé z předem uvedených knih nevyužil, neboť navzdory očekávání obsahově nevyhovovaly potřebám práce po zpracování její praktické části. Naopak jsem využil některé ze zdrojů, které v tezi uvedeny nebyly. Také došlo k drobné restrukturalizaci teoretické části z hlediska tematických celků, jednotlivých sekcí. Ke změně došlo také v závěrečném zhodnocení práce, kde jsem přidal právě tuto kapitolu, zaměřenou převážně na praktickou část.

V průběhu zpracování pořízeného materiálu a obzvlášť na jeho konci vyvstalo, že se má praktická část spíše než reportáži podobá do jisté míry montáži či pásmu. Za těchto okolností mně samotnému nezbývá než hodnotit ji jako pokus o rozhlasovou reportáž.

Vzhledem k vyžadované minimální délce praktické části patnáct minut jsem pravděpodobně nezvolil žánr dobře. Aby reportáž byla opravdu reportáží, takovýto časový rozsah je až moc dlouhý. V průběhu pořizování materiálu i zpracování se pak člověk podvědomě snaží „nahnat“ ony potřebné minuty na úkor kvality. Umím si představit, že bych pojal to samé téma s téměř stejným obsahem v sérii tří až pěti reportáží kratšího rozsahu, které by vzájemně navazovaly, možná ve formě reportážního podcastu. Alternativně by mohlo jít o sérii rozhlasových dokumentů.

Patnáct minut je dlouhá doba. Pokud si představíme typického posluchače rozhlasu, stěží by udržel pozornost celých patnáct a více minut, natož aby obsah vnímal a informace ukládal. U dobré rozhlasové reportáže by si nakonec měl posluchač povzdechnout, že by si přál, aby trvala déle. To se mně u té mojí neděje. Byť může samozřejmě jít o určité zkreslení na straně autora, ne zcela spokojeného s výsledkem své práce.

Závěr

Na počátku tvorby této bakalářské práce byla má snaha o určité spojení „příjemného s užitečným“. Za svým rozhodnutím si stojím, přesto byla snaha kombinovat práci na vinici a získávání materiálu relativně složitá. Snaha o takto dlouhou reportáž mě také několika věcem naučila – předně schopnosti přijmout změny, které jsem nezamýšlel. První dokončená verze praktické části je k nepoznání od té, kterou odevzdávám.

Teoretická část poté byla záležitostí opětovného přečtení knih a dostudování jednotlivých rozhlasových žánrů, abych je mohl efektivně komparovat. Šlo o část časově náročnější, přesto svým způsobem jednodušší.

Za Rejtovými jezdím již několik let minimálně každý podzim a jsem si jist, že ještě mnoho let tuto tradici neporuším. Nejprve si svou roli hlavních respondentů v mé práci nebyli jisti, nakonec ale i díky našemu přátelskému vztahu svolili a dovolím si tvrdit, že se této role zhostili s chutí a energickým přístupem.

Vinařství a vinohradnictví jsou přitažlivým oborem, který mám neodmyslitelně spojen s řádky vinné révy, tvrdou celodenní manuální prací a slábnoucím podzimním sluncem na zelených stráních jižní Moravy. Práce spojená s výrobou vína je vzhledem ke hmatatelnému výsledku přinejmenším stejně tak uspokojivá jako jeho konzumace, a to i přes svou náročnost. Tyto dojmy jsem chtěl prostřednictvím této bakalářské práce, zejména její praktické části, předat případnému posluchači, a seznámit jej s celým řetězcem procesů, který stojí za „obyčejnou“ lahví vína.

Summary

In the beginning of the making of this bachelors' thesis, there was this attempt to combine "pleasant and useful". Even though my effort to combine work in the vineyard and recording of the material was somewhat difficult, I stand by my decision to do so. Trying to make a reportage of this length taught me a few things – foremost the ability to accept changes I never thought of. First finished version of the practical part is vastly different than the one I am turning in.

The theoretical part was a matter of rereading books and studying individual radio genres, so I could effectively compare them to each other. This part was a little more time consuming, albeit easier in its own way.

I have been visiting the Rejta family at least every autumn for a few years now, and I am sure I am not going to break this tradition for many years to come. They were slightly unsure of their roles as main respondents in this thesis, but in the end, mostly thanks to our friendship, I dare say they took on their roles with an enthusiastic and energetic approach.

Viticulture is an appealing field of work, that I have inherently linked with rows on the vineyard, a full day of hard manual labour, and faint autumn sunshine on the green hills of southern Moravia. The work connected to wine production is, given the tangible outcome, at least as satisfactory as its consumption, despite it being challenging. Through this bachelor's thesis, especially its practical part, I strived to pass on these impressions to a potential listener and explain the whole chain of processes that are behind the existence of a "regular" bottle of wine.

Použité zdroje

Literatura

HANÁČKOVÁ, Andrea a Jan HALADA. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. 3., rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-4934-0.

MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999.

MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

VEJVODA, Jiří a Jan HALADA. *Co vysílá svět*. 3., rozš. vyd. V Praze: Radioservis, 2015. ISBN 978-80-87530-49-8.

Ostatní zdroje

BERRY, Richard. Part of the establishment: Reflecting on 10 years of podcasting as an audio medium. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 2016, 22(6). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354856516632105>

BERRY, Richard. Will the iPod Kill the Radio Star? Profiling Podcast as Radio. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 2006, 12(2). ISSN 1354-8565. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354856506066522>

ZANDL, Patrick. Podcast – revoluce v internetovém vysílání. In: Lupa.cz [online]. 15. 3. 2005. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/podcast-revoluce-v-internetovem-vysilani/>

Nová služba webu – podcast. In: radiozurnal.rozhlas.cz [online]. 31. 7. 2005. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/nova-sluzba-webu-podcast-6295875>

Frekvenční modulace [online]. [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z: https://physics.mff.cuni.cz/kfpp/skripta/elektronika/kap5/5_2.html

Zdroje užití v praktické části bakalářské práce (hudba)

ČECHOMOR. *Pijácká*, [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=qQdP_Wu1O74

FLERET. *Sbohem galánečko*, [cit. 28. 3. 2022]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=LcLNRk18a7k>

Teze bakalářské práce

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Šťastný Jakub	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">28-07-2021 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">181 Příloha:</td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	28-07-2021 -1-	Čj:	181 Příloha:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		28-07-2021 -1-							
Čj:		181 Příloha:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019/2020									
E-mail diplomantky/diplomanta: 43504951@fsv.cuni.cz									
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika - prezenční									
Předpokládaný název práce v češtině: Práce vinaře v šatovské oblasti (rozhlasová reportáž)									
Předpokládaný název práce v angličtině: The work of a winegrower in the Šatov area (radio reportage)									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2021/2022									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): (rozhlasová reportáž) Hlavním cílem této praktické bakalářské práce je představit a přiblížit posluchači život a práci vinaře na jižní Moravě, konkrétně v šatovské oblasti (Znojmo), zejména pak při podzimním období vinobraní, které je skutečným začátkem několikaměsíčního procesu výroby vína. Výsledkem práce by měla být reportáž, využitelná v rozhlasovém vysílání.									
Předpokládaná struktura teoretické práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):									
1. Úvod – odůvodnění výběru tématu 2. Teoretická část (vzhledem k povaze práce může být rozšířena po získání materiálu pro praktickou část) 2.1. Rozhlas a rozhlasová reportáž – vymezení základních pojmů a informací o žánru rozhlasové reportáže a rozhlasu jako takovém 2.2. Vymezení vlastního tématu rozhlasové reportáže 3. Praktická část – zpracovaná rozhlasová reportáž 4. Závěr – popis práce, shrnutí a zhodnocení teoretické i praktické části									
Druh praktické práce/předpokládaná podoba: Rozhlasová reportáž									
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Teoretická část bude sestávat z informací, získaných na základě studia odborné literatury. Praktická část bude výsledkem pořízení a následného zpracování zvukového materiálu, aby finální podoba odpovídala rozhlasové reportáži.									
Postup (metodologie v teoretické části a technika v praktické části práce) při zpracování materiálu: Teoretická část bude předkládat základní poznatky z oblasti rozhlasové tvorby, a komparovat jednotlivé její žánry. Praktická část bude sestávat ze standardního postupu při tvorbě rozhlasového příspěvku: Psaní scénáře, příprava otázek pro respondenty, nahrávání zvukového materiálu, stříhání a úprava zvukového materiálu.									
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):									

HANÁČKOVÁ, Andrea. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 9788024449340.

Sborník věnovaný kritické reflexi rozhlasové a jiné auditivní tvorby. Obsahuje příspěvky o knižní reflexi rozhlasové hry, formování české původní rozhlasové hry, o kritickém působení rozhlasového dramatika Miloše Rejnuše, o rozhlasové tvorbě 60. let 20. století v kritických ohlasech, nebo o současné tvorbě na internetu nebo situaci v Rakousku a Německu.

POKORNÝ, Milan. *V hlavní roli - rozhlas!: rozhlas jako literární hrdina v dílech vynikajících i zapomenutých představitelů české literatury*. Praha: Radioservis, 2018. ISBN 978-80-87530-91-7.

V antologii povídek, fejetonů, pohádek, úryvků z románů i divadelních her se představují představitelé české literatury. Jejich texty mají jedno společné: dominantní úlohu v nich hraje rozhlasový přístroj nebo rozhlasové vysílání.

VEJVODA, Jiří. *Co vysílá svět*. V Praze: Radioservis, 2015. ISBN 978-80-87530-49-8.

Obsah knihy tvoří články uveřejňované v posledních letech v Týdeníku Rozhlas. Píše se v nich o všem, co se týká práce rozhlasových zpravodajů, dokumentaristů, moderátorů, ale také například o technologickém vývoji nebo o měnících se nárocích posluchačů.

MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.

Kolektiv autorů se v knize věnuje novým trendům v rozhlasu a televizi. Vybranými tématy jsou např. právní a etické problémy současné rozhlasové a televizní tvorby, základní problémy dramaturgie, trendy v tvorbě rozhlasových dokumentů či možnosti výroby pořadů pro webovou televizi.

MEJSTRŮ, Jiří. *Historie a současnost vína v Čechách: pátý korunovační klenot*. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-227-4.

Knihy mapuje souvislosti mezi rozvojem vinařství a jeho vlivem na rozvoj české státnosti. Dvě kapitoly jsou věnovány příběhům lidí, kteří se dnes ujali heroického úkolu, totiž vzkřísit slávu téměř zaniklého vinařství v Čechách.

PAVLOUŠEK, Pavel a Pavla BUREŠOVÁ. *Vše, co byste měli vědět o víně: a nemáte se koho zeptat*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4351-6.

Autoři vycházejí ze svých odborných, pedagogických a vědeckých zkušeností v oblasti vinařství a nápoje samotného. Víno je zde představeno jako fenomenální nápoj, jehož výsledná chuť závisí už na způsobu pěstování révy vinné ve vinici, na klimatu, půdě a na tom, jak ji dotvářejí vinaři při výrobě.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

SKALICKÝ, Matěj. *Současná rozhlasová reportáž v proudovém vysílání Českého rozhlasu Radiožurnálu*. Vedoucí práce Josef Maršík; oponent práce Karol Lovaš. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova.

ZASIDKOVYCH, Ilona. *Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu*. Vedoucí práce Josef Maršík; oponent práce Barbora Osvaldová. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

Datum / Podpis studenta/ky

28.7.2024 STASIN

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem konzultoval a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucím této práce.

LOVAS KAROL
Příjmení a jméno pedagoga

28.7.2021
Datum / Podpis pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Práce vinaře v šatovské oblasti (audionahrávka)